

W hołdzie ofiarom sowieckiego ludobójstwa

31.5.2026 - | Instytut Pamięci Narodowej

Uroczyste otwarcie wystawy „Operacja polska NKWD w latach 1937-1938”, przygotowanej przez Instytut Pamięci Narodowej, odbyło się 31 maja 2026 r. w Akademickiej Bibliotece Narodowej Republiki Kazachstanu w Astanie. W wernisażu wziął udział dr Mateusz Szpytma, zastępca prezesa IPN.

Ekspozycja omawia masowe represje i eksterminację Polaków mieszkających w ZSRS. Sowietów zamordowali wówczas co najmniej 111 tys. naszych rodaków zamieszkujących zachodnie rejony Związku Sowieckiego, a kolejne tysiące wysłali do łagrów, m.in. do Kazachstanu.

"- Niech ta wystawa stanie się powodem do refleksji, zadumy i pamięci. Niech przypomina nam, jak wielką wartością są wolność, godność człowieka i solidarność między ludźmi. Oddajmy dziś hołd wszystkim ofiarom represji oraz tym, którzy mimo dramatycznych doświadczeń potrafili zachować człowieczeństwo i przekazać kolejnym pokoleniom świadectwo prawdy

- powiedział podczas wernisażu zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma. Jak podkreślił:

"- Naszym obowiązkiem jest zachowanie pamięci o tych wydarzeniach – pamięci o ofiarach, o ich cierpieniu, ale także o odwadze i sile ducha ludzi, którzy mimo represji potrafili ocalić swoją kulturę, język i wiarę.

List od Agnieszki Jędrzak, Podsekretarza Stanu w Kancelarii Prezydenta RP, do organizatorów i uczestników wernisażu odczytał dr Mariusz Żuławnik, zastępca dyrektora Archiwum IPN.

W wernisażu udział wzięli: deputowany do Mażylistu (niższej izby parlamentu) Kazachstanu prof. Abil Erkin Amanzholovich, zastępca dyrektora Akademickiej Biblioteki Narodowej Republiki Kazachstanu Aitota Bakijewna Żakupowa, prezes Związku Polaków w Kazachstanie Katarzyna Ostrowska oraz konsul RP Dominik Małek.

Uroczystość została zorganizowana przez Związek Polaków w Kazachstanie, Instytut Pamięci Narodowej i Akademicką Bibliotekę Narodową Republiki Kazachstanu w Astanie. Wystawa – w języku polskim i kazachskim – będzie prezentowana przez Związek Polaków w Kazachstanie w różnych miejscach kraju.

31 maja w Kazachstanie jest **Dniem Pamięci Ofiar Represji Politycznych**. W 2012 roku w Astanie odsłonięto pomnik poświęcony ofiarom Głodu.

Dzień Pamięci Ofiar Represji Politycznych poświęcony jest tym, którzy zostali bezpodstawnie rozstrzelani i osadzeni w obozach. Są to przedstawiciele wszystkich narodów i grup społecznych zamieszkujących terytorium Związku Sowieckiego, którzy padli ofiarą masowych prześladowań.

Już kilka lat przed wybuchem II wojny światowej Polacy zamieszkujący Związek Sowiecki poznali gorzki smak represji. 28 kwietnia 1936 r. Rada Komisarzy Ludowych przyjęła rezolucję nr 776-120 o przesiedleniu Polaków. W ramach ludobójczej polityki Sowietów tysiące polskich rodzin przesiedlono z terenów Ukraińskiej SRS aż do Kazachstanu. Ofiarą polityki przesiedleńczej padli Polacy mieszkający przy granicy sowieckiej Ukrainy z Polską.

Akcję deportacyjną przeprowadzono w dwóch etapach. Pierwszy przypadł na przełom maja i czerwca 1936 roku – przesiedlono wówczas 5567 rodzin (przeszło 27 000 osób). Drugi etap akcji zorganizowano na jesieni. We wrześniu i październiku wysiedlono 9433 rodzin, czyli blisko 43 000 ludzi.

Ofiarą deportacji padli nie tylko Polacy, ale też zamieszkujący te tereny Niemcy. Szacuje się, że pośród 70 000 tysięcy przesiedlonych wówczas ludzi blisko 76 procent stanowili nasi rodacy.

Związek Sowiecki uczynił z deportacji masowe i zinstytucjonalizowane narzędzie represji. Terror przesiedleń, niedola i śmierć wisiały nad obywatelami ZSRS ponad trzy dekady. W latach 1920-56 przeprowadzono około 130 akcji deportacyjnych, które objęły przeszło 12 milionów ludzi.

Polecamy:

- Publikacja: Gdyby przedmioty umiały mówić... Ocalone w artefaktach losy Polaków deportowanych do Kazachstanu
- Agnieszka Wygoda: Apostoł Kazachstanu. Błogosławiony ksiądz Władysław Bukowiński
- Artykuły na portalu przystanekhistoria.pl
- Portal: operacja-polska.pl

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/243025,W-holdzie-ofiarom-sowieckiego-ludobojstwa.html>